

DE PRIJS IN KAART

Een evaluatie van de financiële resultaten van filmvertoningen in Nederland

Een onderzoek van Stichting Onderzoek Filmsector
in opdracht van de Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten
uitgevoerd door de Professional School of the Arts Utrecht

uitgebreide versie, oktober 2005/juni 2006

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

INLEIDING	4
-----------	---

I VERGELIJKING VAN DE RESULTATEN IN NEDERLAND MET DIE VAN ANDERE WEST-EUROPESE LANDEN

1.1 Inleiding	5
1.2 Bronnen	5
1.3 Entreprijzen	6
1.4 Netto-netto recettes per entreebewijs	7
1.5 Netto-netto recettes per zaal	13
1.6 Netto-netto recettes per zitplaats	15
1.7 Bruto en netto-netto recettes per capita	16
1.8 Samenvatting en analyse	17

II EVALUATIE VAN HET GEMIDDELTE RESULTAAT VAN DE FILMVERTONING IN NEDERLAND

2.1 Inleiding	20
2.2 Gesprek met experts	20
2.3 Model	21
2.4 Berekening	23
2.5. Conclusie	26

Appendix m.b.t. de gegevens van 2005

BIJLAGEN	27
----------	----

SAMENVATTING

De Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten heeft opdracht gegeven de financiële resultaten van filmvertoningen te evalueren. Het onderzoek is verdeeld in twee deelonderzoeken. In het eerste deel van het onderzoek worden de financiële resultaten van filmvertoningen in Nederland en in andere West-Europese landen vergeleken wat betreft de gemiddelde netto-netto-recettes per bioscoopkaartje, per zaal, per zitplaats en per capita. Uit het onderzoek blijkt, dat Nederland na Zwitserland de hoogste gemiddelde netto-netto-recette per entreebewijs, na Ierland de hoogste gemiddelde netto-netto-recette per zaal, en, eveneens na Ierland, de hoogste gemiddelde netto-netto-recette per zitplaats heeft. Echter, vergeleken met de andere West-Europese landen (behalve Griekenland), gaan de Nederlanders het minst vaak naar de bioscoop. Dit is van belang, omdat het bij een beoordeling van de resultaten van de filmvertoning uiteindelijk niet gaat om de netto-netto-recette per entree, resp. per zaal of zitplaats, maar om het totale resultaat van de vertoning. Als de gemiddeldes worden bekeken per capita, blijkt dat de bruto-, zowel als de netto-netto-recette per capita in Nederland in alle vijf bij de vergelijking betrokken jaren niet alleen aanmerkelijk lager zijn geweest dan het (ongewogen) gemiddelde van de andere landen, maar dat het verschil daartussen in de loop van de tijd zelfs groter is geworden.

Het tweede deel van het onderzoek bevat een evaluatie van het gemiddelde resultaat van de filmvertoning in Nederland. In dit kader is contact gezocht met een aantal financiële functionarissen van Nederlandse bioscoopondernemingen. Zij zijn met elkaar in gesprek gegaan om tot een consensus te komen over het gemiddelde resultaat van de filmvertoning in Nederland. Aan de hand van het gesprek werd een model ontwikkeld, waarin een weergave wordt gegeven van de percentuele opbrengsten en de kostenopbouw van de onderzochte bioscopen. Op basis van dit model werd een calculatieschema ontwikkeld om de totale omzet, de kosten en baten en uiteindelijk de totale winst in enig jaar van alle bioscopen in Nederland te berekenen.

Uitgaande van de resultaten van het model is de genormaliseerde nettowinst van de onderzochte groep bioscopen in 2004 gemiddeld 4,5 procent van de *totale* omzet. Uitgaande van de representativiteit van de geraadpleegde ondernemingen, geeft dat een beeld voor de bedrijfstak. Aan de hand van het calculatieschema is bij iedere bruto recette uit kaartverkoop het totale bruto resultaat van alle Nederlandse bioscopen te berekenen, en ook de bruto recette die gepaard gaat met een resultaat van nihil. Uit die berekeningen blijkt, dat bij een daling van de bruto recette in 2004 met ongeveer 13%, het gemiddelde resultaat nihil zou zijn.

In juni 2006 heeft de NVB verzocht, het tweede deel van het rapport uit te breiden met een updating op basis van de gegevens van 2005. Hiervoor is een appendix aan het rapport toegevoegd, die, tezamen met enige verduidelijkingen en correcties van de oorspronkelijke tekst tot de uitgebreide versie van juni 2006 heeft geleid.

De op basis van het model gemaakte berekeningen geven een betrekkelijk laag gemiddeld netto resultaat per zaal, respectievelijk in totaal. Deze uitkomst is in overeenstemming met de conclusie van het eerste deelonderzoek, dat de netto-netto recette per capita in Nederland aanzienlijk lager is dan het gemiddelde van de overige, bij de vergelijking betrokken West-Europese landen.

INLEIDING

De bezoekcijfers van de Nederlandse bioscopen daalden drastisch in het eerste halfjaar van 2005. In de verschillende media werden de meningen naar de oorzaak daarvan niet onder stoelen of banken gestoken: "Het Nederlandse bioscoopkaartje" zou "veel te duur" zijn¹. Deze beweringen werden echter onvoldoende onderbouwd met objectieve feiten of resultaten uit onderzoek. In februari 2005 publiceerde Stichting Filmonderzoek in Holland Film Nieuws een artikel over de veronderstelde gevolgen van te hoog geachte entreprijzen². Naar aanleiding van het artikel heeft de Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten de Stichting Onderzoek Filmsector gevraagd de gemiddelde netto-netto recettes (bruto recettes uit kaartverkoop min BTW, bestemmingsheffingen en filmhuur) van filmvertoningen te evalueren. De Stichting heeft de Professional School of the Arts Utrecht opdracht gegeven deze vraag te onderzoeken. Het resultaat van dat onderzoek is dit rapport.³

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, is dit onderzoek verdeeld in deelonderzoeken, ondergebracht in individuele hoofdstukken. In het eerste deel van het onderzoek worden de financiële resultaten van filmvertoningen in Nederland en in andere West-Europese landen vergeleken wat betreft de gemiddelde netto-netto-recettes per bioscoopkaartje, per zaal, per zitplaats en per capita. Het tweede deel van het onderzoek bevat een evaluatie van het gemiddelde resultaat van de filmvertoning in Nederland. In dit kader is na overleg met de directeur van de NVB contact gezocht met een aantal financiële functionarissen van Nederlandse bioscoopondernemingen, teneinde aldus tot een als representatief te beschouwen groep te komen. Zij zijn met elkaar in gesprek gegaan om tot een consensus te komen over het gemiddelde resultaat van de filmvertoning in Nederland. Aan de hand van het gesprek werd door de twee betrokken registeraccountants een model ontwikkeld, waarin een weergave wordt gegeven van de percentuele opbrengsten en de kostenopbouw van de onderzochte bioscopen. Op basis van dit model werd door de onderzoekers een calculatieschema ontwikkeld om de totale omzet, de kosten/baten en uiteindelijk de totale winst in enig jaar van alle bioscopen in Nederland te kunnen berekenen.

Gezien de recente meningsverschillen over de hoogte van de entreprijzen, moet ter vermindering van misverstanden worden opgemerkt dat dit onderzoek niet betrekking heeft op de vraag of de (gemiddelde) entreprijs wel optimaal is (d.w.z. te hoog of te laag), maar dat het de vraag betreft, of de exploitatieresultaten hoger of juist lager zijn dan nodig voor het verrichten van de nodige investeringen. In het eerstgenoemde geval is er immers in principe geen sprake van conflicterende belangen, terwijl dat bij het tweede niet is uitgesloten. Dit onderzoek heeft expliciet *niet* tot doel aanbevelingen te doen of een pleitnota te zijn; het wil slechts een objectief en onderbouwd antwoord geven op de vraag die door de Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten is voorgelegd. Het onderzoek moet kunnen dienen als inhoudelijke bron bij besprekingen als die over de prijs van het bioscoopkaartje.

¹ Ter illustratie van de onrust die er ontstond is een artikel in de Telegraaf toegevoegd (zie bijlagen).

² J.Ph. Wolff, "Entreprijzen en bioscoopbezoek" (met een redactionele inleiding) in Holland Film Nieuws, nr. 62 – feb. 2005 (zie bijlagen).

³ Naast dit rapport publiceerde Stichting Filmonderzoek in Holland Film Nieuws, nr. 65, augustus 2005 het artikel *Tien mythen en feiten over het dalende bioscoopbezoek* (zie bijlagen).

In juni 2006 heeft de NVB een aanvullende vraag gesteld met betrekking tot een updating van de berekeningen op basis van de gegevens over 2005 zoals vermeld in het Jaarboek NVB/NVF 2006. Hiervoor is een appendix aan het rapport toegevoegd.

Veel dank aan de financiële functionarissen uit de verschillende bioscoopbedrijven die betrokken zijn bij het tweede deel van het onderzoek.

drs. Merel Gilsing

Stichting Filmonderzoek / Professional School of the Arts

oktober 2005 / juni 2006

I VERGELIJKING VAN DE RESULTATEN IN NEDERLAND MET DIE VAN ANDERE WEST-EUROPESE LANDEN

1.1 Inleiding

In dit deel van het onderzoek worden de financiële resultaten van filmvertoningen in Nederland en in andere West-Europese landen vergeleken wat betreft de gemiddelde netto-netto-recettes per bioscoopkaartje, per zaal en per zitplaats. Onder *netto-netto-recette* wordt verstaan de bruto-recette verminderd met BTW (en eventuele bestemmingsheffingen op bioscopen) en verminderd met filmhuur. Door deze vergelijking is het mogelijk vrij goed inzicht verschaffen in de relatieve positie van Nederland en in de verandering daarvan in de loop van de onderzochte periode. Bij een vergelijkende beoordeling dient overigens wel te worden bedacht dat de grondkosten in landen als Frankrijk en Spanje gemiddeld aanzienlijk lager zijn dan in Nederland. De resultaten zijn vergeleken per entreebewijs, per zaal en per zitplaats, en wel voor de jaren 1989 (de oudste gepubliceerde vergelijkende gegevens), 1992 ("The nadir of cinema going in Western Europe"⁴), 1998, 2000 en 2003 (de meest recente gepubliceerde vergelijkende gegevens⁵). Als laatste zijn deze resultaten vergeleken per capita. Behalve uiteraard de gegevens voor Nederland, zijn daarbij de gegevens van de volgende landen gebruikt: Oostenrijk (A), België (B), Zwitserland (CH), Duitsland (D), Denemarken (DK), Spanje (E), Frankrijk (F), Finland (FIN), Italië (I), Ierland (IRL), Zweden (S) en het VK (UK). Niet gebruikt zijn de gegevens van Griekenland en Portugal, aangezien deze gedeeltelijk te onvolledig zijn en statistisch onvoldoende betrouwbaar. Ook IJsland en Luxemburg zijn vanwege hun geringe aantallen bioscopen (a-typisch) niet meegenomen, alsmede Noorwegen, waar de bioscopen voor een belangrijk deel eigendom zijn van de staat. Deze selectie impliceert echter niet dat de gegevens van de wél bij het onderzoek betrokken landen volledig zijn. Voor jaren waarvan een gegeven ontbreekt, is dat, zoals gebruikelijk in de statistiek, in de tabellen met een punt (.) aangegeven, en indien het om een schatting gaat, is dat aangegeven met de vermelding *ca.* (hetgeen ook blijkt uit evident afgeronde getallen⁶). Indien een gegeven voor een bepaald jaar ontbreekt, maar wel beschikbaar is voor het voorafgaande, resp. volgende jaar, is het daarop betrekking hebbende getal gebruikt met vermelding daarvan in een noot bij de desbetreffende tabel.

1.2. Bronnen

Aangezien het European Cinema Yearbook van MEDIA Salles de enige officiële (d.w.z. met overheidsgeld gefinancierde en met voorwoorden van onder meer de betrokken Europese Commissaris), in bioscopen gespecialiseerde statistische publicatie is, lag het gebruik daarvan als bron voor de hand. Dat jaarboek bestaat uit een deel waarin de meeste vergelijkende gegevens zijn opgenomen, en uit het, eveneens jaarlijks beschikbaar komende Source Document met afzonderlijke hoofdstukken per land. De gegevens m.b.t. filmhuren, BTW en bestemmingsheffingen e.d. zijn uit de Source

⁴ K.P. Grummit (DODONA Research) in: "Media Salles for the promotion of European Cinema. Focus on Europe at Cinema Expo Int. 2000", Seminar "Marketing Film on a World Wide Scale" and "An Updated European Exhibition", 26 juni 2000, blz. 1

⁵ Het bezoek en de aantallen zalen in 2004 zijn inmiddels gepubliceerd in het European Cinema Journal (MEDIA Salles) van mei 2005, maar de andere relevante gegevens zijn tot nu toe (okt. 2005) slechts gepubliceerd t/m 2003, zodat 2003 als laatste jaar moest worden genomen.

⁶ Zo komen er in de tabellen met getallen met twee cijfers achter de komma bedragen voor met slechts één, resp. geen cijfer achter de komma. In principe heeft dat consequenties voor bewerkingen waarbij dergelijke en nauwkeurigere getallen zijn betrokken. Met het oog op de gewenste informatie is er echter voor gekozen, bijv. het verschil van 3 (niet 3,0 of 3,00) en 1,82 aan te geven als 1,18. Van de mate van nauwkeurigheid van de uitkomst kan de lezer zich op deze wijze zelf een beeld vormen.

Documents afkomstig, terwijl de andere gegevens zijn gehaald (tenzij anders aangegeven) uit het deel met de vergelijkende tabellen, resp. op basis daarvan zijn berekend.

Bij de berekening van de netto-netto-recettes zijn de heffingen voor muzikauteursrechten buiten beschouwing gelaten. De redenen daarvan zijn, dat de hoogten ervan in de Europese filmstatistieken niet eenduidig zijn aangegeven, en dat het daarbij om percentages gaat die in het kader van dit, primair op vergelijkingen van uitkomsten per land gerichte onderzoek niet van belang te achten verschillen zouden betreffen (waarbij tevens aan de omstandigheid te denken is, dat het bij sommige statistische data om een schatting, resp. afronding gaat).

1.3. Entreprijzen

Tabel 1 geeft een overzicht van de gemiddelde entreprijzen in de dertien bij dit onderzoek betrokken West-Europese landen. Dat zijn gegevens die nodig zijn voor de berekening van de resp. netto-netto-recettes. Zij zijn echter ook van belang met het oog op de recente discussies over de hoogte van de gemiddelde entreprijs in Nederland vergeleken met de entreprijzen in andere West-Europese landen.⁷

Tabel 1 Gemiddelde entreprijzen (in ECU, resp. €)

* Afgerond op veelvouden van 0,10

Land	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	1989	1992	1998	2000	2003
A	4,34	5,48	5,71	6,29	6,53
B	3,73	4,52	5,23	5,36	5,80
CH	5,3 *	6,4 *	8,22	8,85	9,10
D	3,88	4,32	5,48	5,41	5,70
DK	4,38	4,84	6,34	6,96	7,95
E	2,7 *	3,15	3,57	3,96	4,65
F	4,42	5,11	5,36	5,38	5,74
FIN	5,37	5,40	6,39	6,58	7,34
I	4,08	4,53	5,04	5,27	5,60
IRL	2,99	3,26	4,69	5,12	5,59
S	6,01	6,36	7,07	7,77	8,30
UK	3,0 *	3,50	5,53	6,63	6,29
Ongew. gem.	4,18	4,74	5,74	6,13	6,55
NL	4,91	5,59	5,78	5,96	6,56

⁷ Zie bijv. het in de bijlage opgenomen artikel van J.Ph. Wolff, "Entreprijzen en bioscoopbezoek" (met een redactionele inleiding) in Holland Film Nieuws, nr. 62 – feb. 2005, resp. D. de Lille, "Vroeger was het beter!" in Holland Film Nieuws, nr. 63 – april 2005.

De gemiddelde entreprijs in Nederland versus het ongewogen gemiddelde van de twaalf andere behandelde West-Europese landen is als volgt:

1989: + 17,46 %
 1992: + 17,92 %
 1998: + 0,70 %
 2000: - 2,77%
 2003: + 0,15 %

Zoals uit de gegevens in Tabel 1 blijkt, was de gemiddelde entreprijs in Nederland in 1989, resp. 1992 17½ à 18% hoger dan het (ongewogen) gemiddelde van de gemiddelde entreprijzen in de andere twaalf landen, kwam deze in 1998 en 2003 daarmee ongeveer overeen, en was de gemiddelde Nederlandse entreprijs in 2000 bijna 3% lager dan dat gemiddelde. Concluderend is er, behalve in de jaren 1989 en 1992, die in het kader van de recente discussies niet meer relevant zijn, geen sprake van een relatief hoge gemiddelde entreprijs in Nederland.

1.4. Netto-netto-recettes per entreebewijs

Van de in Tabel 1 vermelde gemiddelde entreprijzen dienen per land te worden afgetrokken de BTW, eventuele andere heffingen op bioscoopbezoek en de gemiddelde filmhuur.

In principe heeft, zoals uit de term Belasting op de Toegevoegde Waarde al blijkt, de BTW voor bioscopen betrekking op de netto-recette. In de meeste landen in de EU is het wettelijke BTW-tarief evenwel aangegeven als een percentage van de bruto-recette. Echter ook in de landen waar het om een percentage van de netto-recette gaat, wordt het BTW-bedrag om praktische reden berekend als een percentage van de opbrengst uit kaartverkoop, dus van de bruto-recette, waarbij het berekende percentage i.h.a. dan een gebroken getal is. In Tabel 2 is voor de landen waarin het wettelijke BTW-tarief, zoals in Nederland, een percentage van de netto-recette is, tevens het berekende percentage van de bruto-recette aangegeven.

Tabel 2 BTW-tarieven (%)

* Governmental tax

Land	percentage van de	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
		1989	1992	1998	2000	2003
A	netto-recette	10	10	10	10	10
	bruto-recette	9,09	9,09	9,09	9,09	9,09
B	netto-recette	6	6	6	6	6

	bruto-recette	5,66	5,66	5,66	5,66	5,66
CH	geen BTW					
D	netto-recette	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	bruto-recette	7	7	7	7	7
DK	netto-recette	22	25	25	25	25
	bruto-recette	18,3	20	20	20	20
E	netto-recette	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	bruto-recette	6	6	7	7	7
F	netto-recette	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	bruto-recette	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5
FIN	netto-recette	-	-	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	bruto-recette	-	-	12	8	8
I	netto-recette	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	bruto-recette	9	9	10	10	10
IRL	netto-recette	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	bruto-recette	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
NL	netto-recette	17,5	17,5	6	6	6
	bruto-recette	14,89	14,89	5,66	5,66	5,66
S	netto-recette	-	-	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	bruto-recette	-	-	6*	6*	6*
UK	netto-recette	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	bruto-recette	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5

In een aantal landen bestaan er naast de BTW (in Zwitserland in plaats daarvan) nog speciale heffingen op bioscoopbezoek. Een overzicht is hieronder te vinden.

Oostenrijk (A):	Gemeentelijke vermakelijkheidsbelasting van 10% van de netto-recette. T.g.v. uitzonderingen daarop komt dit in totaal neer op ca. de helft daarvan, dus op ca. $0,5(100 \div 110)10\% = 4,545\%$ van de bruto-recette ⁸ .
Zwitserland (CH):	Kantonale heffing van ca. 10 % van de bruto-recette.
Duitsland (D):	Gestaffelde bestemmingsheffing (FFA) van gemiddeld ca. 2,5 % over de totale bruto-recette met een eerste staffel van 0 % ⁹ .
Frankrijk (F):	Bestemmingsheffing van ca. 11 % van de bruto-recette. (Daartegenover staan subsidies ook aan commerciële bioscopen.)
Finland (FIN):	Bestemmingsheffing van 4 % van de bruto-recette.
Italië (I):	Vermakelijkheidsbelasting van 9 % van de netto-recette ($\approx 8,257\%$ van de bruto-recette) t/m 1999.
Zweden (S):	Bestemmingsheffing van 10 % van de bruto-recette voor bioscopen met ≥ 5 voorstellingen per week.

In Nederland (NL) was in de jaren 1989 en 1992 de BTW voor bioscopen nog het toen geldende hoge tarief van 17,5% van de netto-recette en was er ook nog geen speciale afdracht. In 1998 was het BTW-convenant 1 nog van kracht. Dat behelsde een BTW-tarief van 6% van de netto-recette, met daarnaast de bepaling dat de helft van het BTW-voordeel in de vorm van een speciale afdracht naar het Filmfonds zou gaan. Dat BTW-voordeel was $17,5\% - 6\% = 11,5\%$ van de netto-recette, en de helft daarvan is dus $5,75\%$ [is $(1 \div 1,06)5,75\% \approx 5,4245\%$ van de bruto-recette]. De bruto-recette in 1998 was €116.166.000; 5,4245% daarvan is € 6.301.425. Namens de NFC is in 1998 slechts een bedrag van € 1.312.000 overgemaakt. Het voor rekening van de exploitanten komende deel daarvan was 60%, dus € 787.200. Het bezoek in 1998 was 20.094.000. Het namens de exploitanten afgedragen bedrag per bezoek was dus $\text{€ } 787.200 \div 20.094.000 \approx \text{€ } 0,04$. Conform het BTW-convenant 2 is er namens de NFC in 2000 en 2003 een bedrag van € 909.000 (=f 2.000.000) overgemaakt, waarvan 60%, dus € 545.400, voor rekening van de exploitanten was. Per bezoek was dat: in 2000: $\text{€ } 545.400 \div 21.581.000 \approx \text{€ } 0,025$; en in 2003: $\text{€ } 545.400 \div 24.862.000 \approx \text{€ } 0,02$.

De gemiddelde filmhuur is een gegeven dat in een aantal landen niet wordt gepubliceerd, en dat daardoor dan ook niet in het Source Document van het European Cinema Yearbook kan worden vermeld. Een andere moeilijkheid is, dat het percentage van de gemiddelde filmhuur soms aanzienlijk later beschikbaar is dan andere gegevens, en dat het in sommige landen slechts voor enkele jaren bekend is. In die gevallen is het percentage voor een jaar waarvan het gegeven ontbreekt,

⁸ mededeling van dr. Kurt Kaufmann, algemeen secretaris van de Oostenrijkse bioscoopbond

⁹ mededeling van dr. Andreas Kramer, directeur van de Duitse bioscoopbond HDF

geschat op basis van de percentages in het voorafgaande, resp. het volgende jaar. (Zie ook de eerste alinea van § 1.) De in Tabel 3 vermelde percentages zijn mede het resultaat van recent overleg met het bureau van MEDIA Salles.

Eén blik op Tabel 3 maakt duidelijk dat er grote verschillen bestaan tussen de nauwkeurigheid van de door nationale organisaties opgegeven gemiddelde filmhuren: van twee cijfers achter de komma tot evident tot 5 absolute procenten afgeronde getallen.¹⁰

Tabel 3 Gemiddelde filmhuren (%)

Land	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	1989	1992	1998	2000	2003
A	44	38	43,2	45	43,0
B	46,78	44,50	46,79	45,83	45,10
CH	40,43	40,45	41,00 ¹	ca. 40	ca. 40
D	40,3	42,2	47,4	44	.
DK	43	42	45	45	45
E	50	. ²	50	.	ca. 50
F	.	49,25	49,34	41,70	41,45
FIN	35	40	44,7	43,5	ca. 45
I	42,0	42,0	41,0 ¹	45 ³	.
IRL	44	38	.	36 ³	.
NL	38,6	39,0	40,14 ⁴	40,5	40,5
S	40	.	45 ³	.	.
UK	ca. 45	ca. 45	ca. 45 ³	ca. 45 ³	ca. 45

1) 1997; 2) 52% in 1995; 3) 1999; 4) Bron: NVB; 5) 2002.

Op basis van de voorafgaande gegevens kunnen de netto- en de netto-netto-recettes in de betrokken landen worden berekend. Dat is gedaan in Tabel 4.

¹⁰ Over de grote kwaliteitsverschillen tussen de West-Europese filmstatistieken heeft de Stichting voor Onderzoek in 2002 een internationaal seminar georganiseerd. (E.J. Borsboom en J.Ph. Wolff [eds.], "Proceedings of the Seminar on Film Statistics, organized by the foundations for research, resp. for statistics of the Neth. Cin. Fed. on 26 June 2002" [Amsterdam, juli 2002])

Tabel 4 Berekening netto-netto-recettes per entreebewijs (ECU, resp. €)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	1989	1992	1998	2000	2003
<u>Oostenrijk (A):</u>					
gem. entreprijs	4,34	5,48	5,71	6,29	6,53
BTW	0,39	0,41	0,52	0,57	0,59
netto-recette	3,95	5,07	5,19	5,72	5,94
andere heffingen	0,20	0,25	0,26	0,29	0,30
netto	3,75	4,82	4,93	5,43	5,64
gem. filmhuur	1,74	1,93	2,24	2,34	2,55
netto-netto	2,01	2,89	2,69	3,09	3,09
<u>België (B):</u>					
gem. entreprijs	3,73	4,52	5,23	5,36	5,80
BTW	0,21	0,26	0,30	0,30	0,31
netto-recette	3,52	4,26	4,93	5,06	5,49
andere heffingen	-	-	-	-	-
netto	3,52	4,26	4,93	5,06	5,49
gem. filmhuur	1,65	1,90	2,31	2,32	2,48
netto-netto	1,87	2,36	2,62	2,74	3,01
<u>Zwitserland (CH):</u>					
gem. entreprijs	5,3	6,4	8,22	8,85	9,10
BTW	-	-	-	-	-
netto-recette	5,3	6,4	8,22	8,85	9,10
andere heffingen	0,53	0,64	0,82	0,89	0,91
netto	4,77	5,76	7,40	7,96	8,19
gem. filmhuur	2,14	2,59	3,37	3,54	3,64
netto-netto	2,63	3,17	4,03	4,42	4,55
<u>Duitsland (D):</u>					
gem. entreprijs	3,88	4,32	5,48	5,41	5,70
BTW	0,27	0,30	0,38	0,38	0,40
netto-recette	3,61	4,02	5,10	5,03	5,30
andere heffingen	0,10	0,11	0,14	0,14	0,14

netto	3,51	3,91	4,96	4,89	5,16
gem. filmhuur	1,45	1,70	2,42	2,21	2,3
netto-netto	2,06	2,21	2,54	2,68	2,86
<u>Denemarken (DK):</u>					
gem. entreprijs	4,38	4,84	6,34	6,96	7,95
BTW	0,80	0,97	1,27	1,39	1,59
netto-recette	3,58	3,87	5,07	5,57	6,36
andere heffingen	-	-	-	-	-
netto	3,58	3,87	5,07	5,57	6,36
gem. filmhuur	1,54	1,63	2,28	2,51	2,87
netto-netto	2,04	2,24	2,79	3,06	3,49
Spanje (E):					
gem. entreprijs	2,7	3,15	3,57	3,96	4,65
BTW	0,16	0,19	0,21	0,24	0,28
netto-recette	2,54	2,96	3,36	3,72	4,37
andere heffingen	-	-	-	-	-
netto	2,54	2,96	3,36	3,72	4,37
gem. filmhuur	1,27	1,48	1,68	1,86	2,19
netto-netto	1,27	1,48	1,68	1,86	2,18
Frankrijk (F)					
gem. entreprijs	4,42	5,11	5,36	5,38	5,74
BTW	0,24	0,28	0,29	0,30	0,32
netto-recette	4,18	4,83	5,07	5,08	5,42
andere heffingen	0,49	0,56	0,59	0,59	0,63
netto	3,69	4,27	4,48	4,49	4,79
gem. filmhuur	2	2,38	2,50	2,12	2,25
netto-netto	1,69	1,89	1,98	2,37	2,54
<u>Finland (FIN):</u>					
gem. entreprijs	5,37	5,40	6,39	6,58	7,34
BTW	-	-	0,77	0,53	0,59
netto-recette	5,37	5,40	5,62	6,05	6,75
andere heffingen	0,21	0,22	0,26	0,26	0,29
netto	5,16	5,18	5,36	5,79	6,46
gem. filmhuur	1,88	2,16	2,51	2,63	3
netto-netto	3,28	3,02	2,85	3,16	3,46

<u>Italië (I):</u>					
gem. entreprijs	4,08	4,53	5,04	5,27	5,6
BTW	0,37	0,41	0,50	0,53	0,56
netto-recette	3,71	4,12	4,54	4,74	5,04
andere heffingen	-	-	-	-	-
netto	3,71	4,12	4,54	4,74	5,04
gem. filmhuur	1,56	1,73	1,86	2,13	2,27
netto-netto	2,15	2,39	2,68	2,69	2,77
<u>Ierland (IRL):</u>					
gem. entreprijs	2,99	3,26	4,69	5,12	5,59
BTW	0,37	0,41	0,59	0,64	0,70
netto-recette	2,62	2,85	4,10	4,48	4,89
andere heffingen	-	-	-	-	-
netto	2,62	2,85	4,10	4,48	4,89
gem. filmhuur	1,15	1,08	1,48	1,61	1,81
netto-netto	1,47	1,77	2,62	2,87	3,08
<u>Nederland (NL):</u>					
gem. entreprijs	4,91	5,59	5,78	5,96	6,56
BTW	0,73	0,83	0,33	0,34	0,37
netto-recette	4,18	4,76	5,45	5,62	6,19
andere heffingen	-	-	0,04	0,03	0,02
netto	4,18	4,76	5,41	5,59	6,17
gem. filmhuur	1,61	1,86	2,19	2,28	2,51
netto-netto	2,57	2,90	3,22	3,31	3,66
<u>Zweden (S):</u>					
gem. entreprijs	6,01	6,36	7,07	7,77	8,30
rijksbelasting	-	-	0,42	0,47	0,50
netto-recette	6,01	6,36	6,65	7,30	7,80
andere heffingen	0,60	0,64	0,66	0,73	0,78
netto	5,41	5,72	5,99	6,57	7,02
gem. filmhuur	2,40	2,67	2,99	3,3	3,5
netto-netto	3,01	3,05	3,00	3,27	3,52
<u>VK (UK):</u>					
gem. entreprijs	3,0	3,50	5,53	6,63	6,29
BTW	0,53	0,61	0,97	0,97	1,10
netto-recette	2,47	2,89	4,56	4,56	5,19
andere heffingen	-	-	-	-	-
netto	2,47	2,89	4,56	5,47	5,19
gem. filmhuur	1,16	1,30	2,05	2,46	2,34
netto-netto	1,31	1,59	2,51	3,00	2,85

1.5. Netto-netto-recettes per zaal

Helaas is in het European Cinema Yearbook geen tabel weergegeven met betrekking tot de aantallen bezoeken per zaal, noch in enige andere filmstatistische publicatie. Doordat er echter wel opgaven zijn van het totale bezoek (Bijlage B), resp. het aantal zalen per land (Bijlage A), is het bezoek per zaal gemakkelijk te berekenen. Die berekening is gemaakt voor Bijlage C. Vermenigvuldiging van de daarin vermelde getallen met de in Tabel 4 aangegeven netto-netto-recette per entreebewijs geeft de netto-netto-recette per zaal. De uitkomsten staan in Tabel 5.

Tabel 5 Netto-netto-recettes per zaal (ECU, resp. €)

Land	(1) 1989	(2) 1992	(3) 1998	(4) 2000	(5) 2003
A	49.673	68.328	96.555	96.297	99.656
B	65.774	90.650	133.824	131.408	130.222
CH	99.196	111.000	123.842	140.839	146.178
D	63.994	63.911	85.263	85.396	87.513
DK	58.599	61.690	92.812	91.381	113.237
E	54.991	68.228	62.862	70.818	88.826
F	42.921	51.019	70.700	76.970	83.632
FIN	68.824	50.032	73.928	65.327	77.905
I	82.186	88.069	115.529	89.257	76.153
IRL	64.312	77.730	124.345	136.494	163.134
NL	85.566	85.188	122.940	127.104	150.905
S	50.628	41.138	40.665	49.151	44.266
UK	73.861	88.425	131.092	140.679	138.852

1.6. Netto-netto-recettes per zitplaats

De aantallen bezoeken per zitplaats zijn in het European Cinema Yearbook in een aparte tabel vermeld. Deze is overgenomen in Bijlage D. De netto-netto-recettes per zitplaats zijn op overeenkomstige wijze te berekenen als die per zaal, namelijk door vermenigvuldiging van de resp. aantallen in Bijlage D met de bedragen vermeld in Tabel 4. Tabel 6 geeft de uitkomsten.

Tabel 6 Netto-netto-recettes per zitplaats (ECU, resp. €)

Land	(1) 1989	(2) 1992	(3) 1998	(4) 2000	(5) 2003
A	235,17	355,47	543,38	525,30	537,66
B	289,85	384,68	579,02	578,14	593,94
CH	394,50	443,80	556,14	645,32	700,70
D	350,20	322,66	472,44	469,-	486,20
DK	357,-	369,60	613,80	578,34	746,86
E	101,60	133,20	168,-	204,60	204,92
F	192,66	236,25	340,56	374,46	411,48
FIN	375,52	268,78	431,20	379,20	.
I
IRL	289,59	387,63	655,-	728,98	.
NL	385,50	397,30	663,32	678,55	838,14
S	255,-	219,60	240,-	291,03	325,50
UK	262,-	302,-	532,12	573,-	.

1.7. Bruto- en netto-netto-recettes per capita

Voor een internationale vergelijking van resultaten is het nodig om deze ook per hoofd van de bevolking aan te geven. Dat is gedaan in de nu volgende Tabellen 7 en 8.

Tabel 7 Bruto-recettes per capita (ECU, resp. €)

* Alleen de oude BRD

Land	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	1989	1992	1998	2000	2003
A	5,86	6,57	10,90	12,82	14,23
B	6,04	7,47	13,05	12,33	12,79
CH	12,15	13,04	18,44	19,26	21,10
D	6,38 *	5,69	9,95	10,03	10,31
DK	8,76	8,11	13,61	13,95	18,21
E	5,52	6,74	10,12	13,42	15,65
F	9,50	10,37	15,63	15,36	16,90
FIN	7,85	5,80	7,93	9,02	10,78
I	6,53	6,40	9,88	8,94	9,63
IRL	5,95	7,62	15,31	20,18	25,00
S	13,43	11,53	12,64	14,88	16,93
UK	4,58	5,92	12,21	15,84	17,80
Ongewogen gemiddelde	7,71	7,94	12,47	13,84	15,78
NL	5,17	4,98	7,42	8,10	10,13

Bron: Eur. Cin . Yearbook, Tabel Bruto-recettes ÷ Tabel Aantallen inwoners

Tabel 8 Netto-netto-recettes per capita (ECU, resp €)

Land	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	1989	1992	1998	2000	2003
A	2,71	3,47	5,06	7,39	6,78
B	3,03	3,89	6,52	6,30	6,59
CH	6,05	6,34	9,03	9,64	10,56
D	3,40	2,92	4,11	4,98	5,15
DK	4,08	3,76	5,80	6,15	7,96
E	2,54	3,17	4,97	6,31	7,22
F	3,63	3,84	5,74	6,68	7,42
FIN	4,79	3,23	3,53	4,33	5,09
I	3,44	3,37	5,25	4,57	4,74
IRL	2,93	4,14	8,87	11,31	13,55
S	6,83	5,52	5,37	6,28	7,15
UK	2,02	2,69	5,75	7,17	8,04
Ongew. gemiddelde	3,79	3,86	5,81	6,76	7,52
NL	2,70	2,58	4,12	4,50	5,64

Bron: Desbetreffende getallen in de Tabel Bezoek in het Eur. Cin. Yearbook, vermenigvuldigd met de desbetreffende bedragen in Tabel 4

1.8. Samenvatting en analyse

De uitkomsten van Tabel 4 zijn hieronder samengevat in Tabel 9.

Tabel 9 Netto-netto-recettes per entreebewijs (ECU, resp. €) Bron: Tabel 4

Land	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	1989	1992	1998	2000	2003
A	2,01	2,89	2,69	3,09	3,09
B	1,87	2,36	2,62	2,74	3,01
CH	2,63	3,17	4,03	4,42	4,55
D	2,06	2,21	2,54	2,68	2,86
DK	2,04	2,24	2,79	3,06	3,49

E	1,27	1,48	1,68	1,86	2,18
F	1,69	1,89	1,98	2,37	2,54
FIN	3,28	3,02	2,85	3,16	3,46
I	2,15	2,39	2,68	2,69	2,77
IRL	1,47	1,77	2,62	2,87	3,08
S	3,01	3,05	3,00	3,27	3,52
UK	1,31	1,59	2,51	3,00	2,85
ongewogen gemiddelde	2,06	2,34	2,67	3,02	3,12
NL	2,57	2,90	3,22	3,31	3,66

Zoals uit de voorafgaande tabellen blijkt, heeft Nederland na Zwitserland de hoogste gemiddelde netto-netto-recette per entreebewijs (Tabel 9), na Ierland de hoogste gemiddelde netto-netto-recette per zaal (Tabel 5), en, eveneens na Ierland, de hoogste gemiddelde netto-netto-recette per zitplaats (Tabel 6, kolom 4 [wegens onvolledigheid van kolom 5]).

Bij een beoordeling van de resultaten van de filmvertoning gaat het echter uiteindelijk niet om de netto-netto-recette per entree, resp. per zaal of zitplaats, maar om het totale resultaat van de vertoning. Daarom kan uit deze tabellen niet de conclusie worden getrokken dat de situatie van de bioscoopexploitatie in Nederland zeer lucratief is. Niet alleen de aantallen zalen, maar tevens de belangrijkste kostencategorieën bij de internationale vergelijkingen moeten bij de berekening worden betrokken. Gezien de beperkte onderzoeksopdracht is dit niet mogelijk. Wel mogelijk is, de resultaten per capita bij de vergelijkende analyse te betrekken, hetgeen in de vorige paragraaf is gedaan.

Behalve opmerkelijke ontwikkelingen in sommige landen (zoals in Spanje en Ierland), hebben Tabellen 7 en 8 laten zien, dat de bruto-, zowel als de netto-netto-recette per capita in Nederland in alle vijf bij de vergelijking betrokken jaren niet alleen aanmerkelijk lager zijn geweest dan het (ongewogen) gemiddelde van de andere twaalf landen, maar dat het verschil daartussen in de loop van de tijd zelfs groter is geworden.

Vergeleken met de andere West-Europese landen (behalve Griekenland), gaan de Nederlanders het minst vaak naar de bioscoop. Een feit is, dat de "schermdichtheid"¹¹ in Nederland (en in Griekenland) lager is dan die in de andere West-Europese landen, en het ligt voor de hand dat deze omstandigheid veelal is aangemerkt als de oorzaak van de lage frequenties van het bioscoopbezoek. Er zijn echter redenen voor het standpunt dat er hier van een wisselwerking sprake is, d.w.z. dat het verband tussen oorzaak en gevolg hier tenminste gedeeltelijk andersom ligt.^{12 13}

¹¹ Onder *schermichtheid* wordt gewoonlijk verstaan het aantal inwoners per scherm, wat echter het omgekeerde daarvan is. (Zie de beknopte verhandeling over *screen density* in § 8 van de methodologische inleiding tot het European Cinema Yearbook.)

¹² Zie: J.Ph. Wolff, "Uit de luwte" (FILM, dec. 1989), waarvan een Engelse versie onder de titel "*Spacious arguments and dangerous use of economic power – A reply*" in 1990 door de rechtsvoorganger van de NVB onder haar Europese zusterverenigingen is verspreid. (Het artikel is opgenomen in "In de luwte, uit de luwte. Een economische visie op de bioscoop en de Europese film", Amsterdam, 1993, blz. 39 e.v.) Op deze problematiek is hij verder ingegaan in "Production is key in the film industry. Evaluatie van het speelfilmbeleid in het kader van het mediabeleid van de Europese Unie" (Lelystad, 1998), blz. 299 e.v.

De oorsprong van de discussies in de economische literatuur over oorzaak en gevolg is de bekende uitspraak van David Ricardo (één van de grondleggers van de economie) over het verband tussen pacht en graanprijs: "Corn is not high because a rent is paid, but rent is paid because corn is high."

Deze materie is nog te verduidelijken door een vergelijking van de situaties in Nederland en Oostenrijk. Nederland en Oostenrijk met zijn ongeveer half zo grote bevolking, hadden in 2003 namelijk een vrijwel gelijke gemiddelde entreprijs, en ongeveer gelijke aantallen zalen en zitplaatsen, maar de aantallen inwoners per zaal ("schermdichtheid" – zie de eerste voetnoot hieronder), resp. per zitplaats, alsmede de frequenties van het bioscoopbezoek (1,54 vs. 2,19) met de daaruit voortvloeiende bruto-, resp. netto-netto-opbrengsten per capita verschilden significant. Ondanks het feit dat de gemiddelde entreprijs in de twee landen in 2003 vrijwel gelijk was, ging de gemiddelde Oostenrijker in dat jaar ruim 42% vaker naar de bioscoop dan de gemiddelde Nederlander. Terwijl de netto-netto-recette per entree ten gevolge van lagere overheidsheffingen en een wat lagere gemiddelde filmhuur in Nederland ruim 19% hoger was dan in Oostenrijk, was de netto-netto-recette per capita in Oostenrijk ten gevolge van het hogere bezoek juist (ruim 20,5%) hoger dan in Nederland. Ondanks de omstandigheid dat de gemiddelde entreprijs in Oostenrijk in de onderzochte periode 1989 – 2003 sterker is gestegen dan die in Nederland (zie Tabel 1), is het bezoek in Oostenrijk met 73% toegenomen, en dat in Nederland met 59% (zie Bijlage B). In diezelfde periode is het aantal inwoners per zaal in Oostenrijk met 20% gedaald, en dat in Nederland slechts met 15% (dus met een kwart minder).¹⁴

¹³ Dat neemt echter niet weg dat het grote aantal inwoners per bioscoopzaal in Nederland lijkt te wijzen op ruimte voor uitbreiding van het aantal zalen. Voor een aanmerkelijke toename van het aantal zalen zijn er uiteraard substantiële marges in de bioscoopexploitatie nodig. De betrekkelijk hoge marge per entree in Nederland zou daarbij als een positief aspect kunnen worden aangemerkt.

¹⁴ De sterkere prijsstijging tot aan de gemiddelde, met de Nederlandse overeenkomende entreprijs in 2003 wijst erop dat de hogere frequentie en de sterkere stijging van het bioscoopbezoek in Oostenrijk zeker niet zijn veroorzaakt door relatief lage entreprijzen in dat land.

II EVALUATIE VAN HET GEMIDDELDE RESULTAAT VAN DE FILMVERTONING IN NEDERLAND

2.1. Inleiding

Het tweede deel van dit onderzoek is toegespitst op de evaluatie van het gemiddelde resultaat van filmvertoningen in Nederland, waarbij de totstandkoming van de vaste en variabele kosten en baten natuurlijk een belangrijk aspect is. Een vergelijking van publicatiestukken volstaat hier niet; deze zou ook door het bureau van de NVB kunnen worden uitgevoerd en een deel van de bioscopen zou dan buiten beschouwing blijven¹⁵. Ook is een statische analyse van boekhoudkundige cijfers niet voldoende. De in financiële jaarverslagen vermelde bedragen zijn immers in belangrijke mate afhankelijk van in de betrokken ondernemingen ontstane situaties. Zo is de belangrijke post afschrijvingen afhankelijk van in het verleden verrichte investeringen en van fiscale faciliteiten, en worden ook de financieringskosten mede bepaald door de hoogte en de leeftijd van de investeringen, alsmede door de mate waarin gebruikt is gemaakt van vreemd vermogen. Dit deel van het onderzoek moet daarom gaan om een beoordeling van genormaliseerde en gestandaardiseerde exploitatieresultaten.

In dit kader is contact gezocht met een aantal financiële functionarissen van Nederlandse bioscoopondernemingen. Er is, in overleg met de directeur van de NVB, gepoogd, een representatieve groep samen te stellen, met vertegenwoordigers afkomstig uit verschillende typen bioscoopondernemingen:

- een keten bestaande uit bioscopen, filmtheaters en multiplexen;
- een keten bestaande uit enkel bioscopen;
- een keten bestaande uit bioscopen en multiplexen;
- een filmtheater;
- een onafhankelijke bioscoop.

Deze financiële functionarissen zijn met elkaar in gesprek gegaan om tot een consensus te komen over het gemiddelde resultaat van de filmvertoning in Nederland. Naar aanleiding van dit gesprek, werd een model ontwikkeld, waarin een weergave wordt gegeven van de opbrengsten en de kostenopbouw van de onderzochte bioscopen. Twee van de functionarissen zijn registeraccountants, en zij hadden dan ook een belangrijke inbreng bij de totstandkoming van het model. Op basis hiervan kunnen conclusies worden getrokken over de resultaten van de filmvertoning in Nederland. De met de directeur van de NVB gemaakte keuze van de groep van ondernemingen en de deskundigheid van hun bij het onderzoek betrokken financiële representanten, alsmede de in de groep bereikte consensus, was het beste wat er binnen het gegeven beperkte kader te bereiken was.

¹⁵ De publicatieplicht bestaat immers niet voor alle bioscopen.

2.2. Gesprek met experts

Deze paragraaf betreft een aantal uitspraken die gedaan zijn tijdens het gesprek met de financiële experts. Deze uitspraken zijn niet te herleiden tot resultaten van onderzoek, tenzij dat in een voetnoot is aangegeven.

- Er moet in dit onderzoek een verschil worden gemaakt tussen bedrijfseconomische en fiscale winst. Terwijl het bij fiscale winst enkel gaat om de opbrengsten waar de kosten vanaf worden getrokken, rekent de bedrijfseconomische winst met een benodigde inkomensstroom, met als doel de continuïteit van de onderneming.
- De Nederlandse bioscoopmarkt bezit een betrekkelijk lage scherm dichtheid en een gebrek aan publiek (Zie 1.7.). Lange tijd werd er te weinig gebouwd of niet goed genoeg. De laatste jaren treedt er een verandering op en worden er grote investeringen gedaan door de exploitanten¹⁶. De winst wordt voor een groot deel besteed aan deze investeringen.
- In de discussie over de resultaten van filmvertoning gaat het om perceptie. Veel producenten zijn van mening dat vanuit de bioscoop te weinig geld terugstroomt naar de producent. Daarnaast is het zo, dat de exploitant in Nederland een relatief laag percentage filmhuur betaalt, waardoor de netto recette relatief hoog is. Wel moet hier bij worden aangemerkt dat in Nederland het bezoek per capita laag is. (Zie 1.7.)
- De bioscoopondernemer heeft een afhankelijke positie van de conjunctuur en van het filmaanbod. Op dit moment is mede de lage conjunctuur bron van financiële problemen voor de exploitanten. De vraag is echter of als de conjunctuur weer omhoog gaat, de bioscoopbranche niet te lijden zal hebben van sterk geworden andere negatieve factoren. Dit vertaalt zich in een hoge risicopremie.

2.3. Model

variabele en vaste lasten m.b.t. de filmvertoning

Naar aanleiding van het gesprek met de experts werd een model ontwikkeld, waarin een weergave wordt gegeven van de percentuele opbrengsten en kostenopbouw van de onderzochte bioscopen. De basis voor deze opstellingen zijn de jaarrekeningen van de bioscopen (al dan niet geconsolideerd) over het boekjaar 2004. De kapitaalslasten zijn berekend op basis van normatieve uitgangspunten. Voor het geïnvesteerd vermogen is een normatief bedrag gehanteerd van € 4000 per stoel. Deze situatie gaat uit van een nieuwbouwcomplex in eigendomssituatie. De afschrijvingstermijn is gesteld op 20 jaar: dit is een mix van afschrijvingstermijnen voor inventarissen en installaties met relatief kortere afschrijvingstermijnen en het gebouw en gronden met relatief langere afschrijvingstermijnen. Deze termijn heeft betrekking op een theoretisch ideaal complex. De bedrijfseconomische afschrijvingen dienen gericht te zijn op de mogelijkheid om de duurzame productiemiddelen te zijner tijd te vervangen. Volgens de moderne theorie is er een economische vervangingsverplichting, waarbij het bij de vervanging veelal niet gaat om identieke productiemiddelen. Bij de afschrijvingen dient rekening te worden gehouden met *economische slijtage*, die zich in het bijzonder voordoet bij veranderingen van de smaak of van de behoefte van de consument, dan wel door de invloed van rivaliserende producten, en met name bij productiemiddelen die zijn gespecialiseerd in de voortbrenging van een speciaal product.¹⁷ Dit is bij bioscopen thans zeer relevant.

¹⁶ Zie hiervoor de eerdere publicatie *Tussen Toegangkaart en Toegevoegde Waarde* (Stichting Onderzoek Filmsector, 2004).

Het relatief hoge afschrijvingsbedrag is voor veel bioscoopexploitanten een reservering voor te verrichten investeringen om continuïteit te handhaven. Voor multiplexen zijn afwijkende variabelen meegenomen; de investering per stoel wordt hier op € 6500 gesteld, terwijl de gemiddelde afschrijvingstermijn 15 jaar bedraagt.

De berekening voor interestlasten gaat uit van een normale solvabiliteit van 30% (zal een bank minimaal aanhouden voor financiering van kapitaalintensieve bedrijven) bij een rentepercentage van 6% over het gemiddeld geïnvesteerde vermogen (totaal geïnvesteerd vermogen gedeeld door twee).

In verband met de vertrouwelijkheid van de gegevens, gewaarborgd door de geheimhoudingsplicht van de PSAU, worden in dit rapport de data van de verschillende bioscoopondernemingen geanonimiseerd. Wel wordt in Tabel 10 voor elke categorie een gemiddelde van de vijf geraadpleegde bedrijven vermeld.

Tabel 10 Gemiddelde waarden als percentages van de totale omzet bij de geraadpleegde bioscoopondernemingen m.b.t. 2004

	TOTAAL
Aantal bioscopen	30
Aantal zalen	126
Aantal stoelen	24.061
	%
Recette	57,11
Bespreekgeld	2,62
Buffetverkopen	20,82
Overige opbrengsten	18,92
OMZET	99,47
Filmhuur	24,43
Buffetinkopen	6,55
Restaurantinkopen	
BUMA/SENA/NFF/NFC	1,14
KOSTPRIJS	32,12
BRUTO MARGE	67,35
Personeelskosten	28,42
Huisvestingskosten en onderhoud	7,22
Advertentie/reclame	4,33
Algemene kosten	5,60
OPERATIONELE KOSTEN	45,57
EBITDA	21,78
Afschrijvingen	10,29
Interest	5,06
KAPITAALSLASTEN	15,35
WINST VOOR VPB	6,43

Vennootschapsbelasting	1,87
Nettowinst	4,56

Uit Tabel 10 is af te leiden, dat de gemiddelde nettowinst van de geraadpleegde bioscoopbedrijven uitkomt op 4,56 procent van de omzet.

Om het winstpercentage bij dalende c.q. stijgende omzetten te berekenen, worden de categorieën verder uitgesplitst in vaste en variabele kosten en opbrengsten. Voor de verdeling wordt uitgegaan van de gegevens van een van de financiële experts die worden gebruikt in het betreffende bioscoopbedrijf. In deze berekening wordt 2004 als basisjaar gehanteerd.

Tabel 11 Verdeling van vaste en variabele waarden per categorie

	Vast	Variabel
Bruto marge		100%
Personeelskosten	60%	40%
Huisvestingskosten en onderhoud	100%	
Advertentie/reclame	70%	30%
Algemene kosten	70%	30%
Afschrijvingen	100%	
Interest	100%	

2.4. Berekening ¹⁸

Het uitgangspunt, dat de vijf bij dit deel van het onderzoek betrokken ondernemingen een representatieve groep vormen, betekent dat de door de financiële functionarissen van die ondernemingen aangegeven percentages bij het berekenen van hun resp. gemiddelde waarden niet dienen te worden gewogen.

In het model is ervoor gekozen om de onderscheiden kostencategorieën uit te drukken in percentages van de resp. totale omzetten excl. BTW (dus niet in percentages van de netto- of bruto-recettes uit kaartverkoop). Dit betekent dat de totale netto-recette van i.c. 2004 van alle bioscopen dient te worden omgerekend in de totale omzet van alle bioscopen in dat jaar. De gemiddelden van de aangegeven percentages maken dat mogelijk.

De in 2.3 vermelde percentages behoeven enige correctie, resp. toelichting:

- De inkomsten tellen op tot 99,47%, hetgeen is toe te schrijven aan afrondingen van opgegeven afzonderlijke percentages. Dit betekent dat er 0,53% moet worden toegevoegd onder het hoofd "diversen".

- Het in Tabel 10 opgenomen gemiddelde filmhuurpercentage komt neer op 42,78% van de netto-recette. Het is echter beter, hier het landelijk gemiddelde te nemen. In 2004 was dat 40,2% van de netto-recette (opgave NVB).

- Het gemiddelde van de opgegeven Vennootschapsbelasting, dat overeenkomt met 29,08% van de bruto-winst is lager dan het in 2004 geldende percentage van 34,5. Dat is kennelijk veroorzaakt doordat een deel van de opgegeven VPB het feitelijk betaalde, resp. te betalen percentage betrof in plaats van het te normaliseren percentage van 34,5. (Lagere percentages zijn toe te schrijven aan verliescompensatie, resp. het ontbreken van winst.)

Recapitulerend, dienen er in de lijst van gemiddelde percentages (Tabel 10) de volgende wijzigingen te worden aangebracht:

- toevoeging van 0,53% voor diverse opbrengsten;
- de filmhuur wordt 22,96% van de totale omzet (i.p.v. 24,43);
- het percentage van de bruto-winst wordt dus: $6,43 + (24,43 - 22,96) = 7,90$;
- de VPB wordt $0,345 \times 7,90\% = 3,35$ (3,3465)% van de totale omzet;
- het percentage van de netto-winst wordt dus: $(1 - 0,345)7,90\% = 5,1745\%$.

Volgens het Jaarboek 2005 van NVB/NVF bedroeg de totale bruto-recette in 2004 € 154.100.000. De totale netto-recette was dus ($\text{€ } 154.100.000 : 1,06 \approx$) € 145.400.000.

De totale omzet (excl. BTW) van alle bioscopen in 2004 is op basis van het model als volgt te benaderen:

Stel, de totale omzet in 2004 was € x .

netto-recette	€ 145.400.000
bespreekgeld	0,0262 x
buffetverkopen	0,2082 x
overige opbrengsten	0,1892 x
diversen	0,0053 x

$$x = \text{€ } 145.400.000 + 0,4289 x$$

$$0,5711 x = \text{€ } 145.400.000$$

$$x = \text{€ } 254.600.000$$

De totale bruto-winst was: $0,0790 \times \text{€ } 254.600.000 \approx \text{€ } 20.000.000$, en de totale netto-winst dus $0,655 \times \text{€ } 20.000.000 \approx \text{€ } 13.000.000$.

Volgens het Jaarboek 2005 was het totale aantal zalen in 2004:

in bioscopen	553
in filmtheaters A en B	<u>70</u>
totaal	623

De aldus berekende netto-winst in 2004 was dus per zaal $\text{€ } 13.000.000 : 623 \approx \text{€ } 20.900$.

Deze uitkomst heeft uitsluitend betrekking op 2004. Aangezien het natuurlijk moet gaan om een soort van calculatieschema dat ook bij andere hoogten van de bruto-recette bruikbaar is, dient er gebruik te worden gemaakt van de verdeling van de kosten in vaste en variabele kosten, zoals aangegeven in 2.3. De berekening van de *vaste kosten* is als volgt:

kostencategorie	percentage van de totale omzet
personeelskosten	60% van 28,42% = 17,05%
huisvesting en onderhoud	100% van 7,22% = 7,22%
advertenties/reclame	70% van 4,33% = 3,03%
algemene kosten	70% van 5,60% = 3,92%
afschrijvingen	100% van 10,29% = 10,29%
interest	100% van 5,06% = 5,06%
—————	
totaal vaste kosten	46,57% van de totale omzet

Op deze wijze berekend, bedroegen de totale vaste kosten in 2004 dus 46,57% van $\text{€ } 254.600.000$, is $\text{€ } 118.600.000$.

De *variabele kosten* zijn in dit kader als volgt aan te geven:

Kostencategorie	percentage van de totale omzet	
filmhuur		22,96%
buffetinkopen		6,55%
BUMA/STEMRA/NFF/NVB		1,14%
personeelskosten	28,42% – 17,05% =	11,37%
advertenties/reclame	4,33% – 3,03% =	1,30%
algemene kosten	5,60% – 3,92% =	1,68%

totaal variabele kosten		45,00% van de totale omzet

Stel, de bruto-recette is y .

Totale omzet is: $(y : 1,06) : 0,5711 \approx 1,652y$,

de variabele kosten zijn: $0,45 \times 1,652y \approx 0,743y$

de vaste kosten (2004) zijn: $(0,4657 \times \text{€ } 254.600.000 \approx) \text{€ } 118.600.000$.

Dus de totale bruto-winst (vóór VPB) in enig jaar is bij de genoemde hoogte van de totale vaste kosten *en bij overigens*

gelijkblijvende omstandigheden: $1,652y - 0,743y - \text{€ } 118.600.000 = 0,909y - \text{€ } 118.600.000$.

Indien er wordt uitgegaan van de uit het model volgende totale vaste kosten in 2004, is het totale bruto-resultaat gelijk aan nul¹⁷ bij een totale bruto-recette (y) van:

$$0,903y - \text{€ } 118.600.000 = 0$$

$$0,903y = \text{€ } 118.600.000$$

$$y \approx \text{€ } 131.000.000.$$

¹⁷ Dit betekent natuurlijk niet dat er in die situatie door geen onderneming winst of verlies wordt gemaakt, maar dat er door alle ondernemingen tezamen per saldo een resultaat van nihil wordt behaald.

Hierbij kan worden opgemerkt dat het laatstgenoemde bedrag ca. 85% van de bruto-recette in 2004 is.

2.5. Conclusie

Uitgaande van de resultaten van het model met daarin meegenomen de in 2.4 vermelde aanpassingen is de genormaliseerde netto-winst van de onderzochte groep bioscopen in 2004 gemiddeld 4,5 procent van de *totale* omzet. Uitgaande van de representativiteit van de geraadpleegde ondernemingen, geeft dat een beeld voor de bedrijfstak.

Aan de hand van het calculatieschema is bij iedere bruto-recette uit kaartverkoop het totale bruto-resultaat van alle Nederlandse bioscopen te berekenen, en ook de bruto-recette die gepaard gaat met een resultaat van nihil. Uit die berekeningen blijkt, dat bij een daling van de bruto-recette met ongeveer 15% van de bruto-recette in 2004, het gemiddelde resultaat nihil zou zijn.

De op basis van het model gemaakte berekeningen geven een betrekkelijk laag gemiddeld netto-resultaat per zaal, resp. in totaal. Deze uitkomst is in overeenstemming met het in 1.8 geconstateerde feit, dat de netto-netto recette per capita in Nederland aanzienlijk lager is dan het gemiddelde van de overige, bij de vergelijking betrokken West-Europese landen.

Appendix met betrekking tot 2005

In een brief d.d. 26 juni 2006 van de NVB aan de Stichting Onderzoek Filmsector/PSAU is verzocht, de in hoofdstuk 2 van dit rapport gemaakte berekeningen te updaten voor 2005 aan de hand van de data betreffende dat jaar zoals vermeld in het Jaarboek NVB/NVF 2006.

Aangezien het in hoofdstuk 2 gebruikte model in principe ook geldig is voor andere totale bruto-recettes (zie 2.4), zou een updating in dat opzicht eigenlijk niet nodig zijn. Aangezien evenwel niet alleen de totale bruto-recette van 2005 t.a.v. 2004 is veranderd, maar daarnaast ook de gemiddelde filmhuur (iets) is gestegen, kan een updating toch enige zin hebben.

De toegevoegde bewerking van de gegevens is aangegeven in deze appendix, waarbij tevens van de mogelijkheid gebruik is gemaakt, de van oktober 2005 daterende tekst nog iets te verduidelijken, en, waar nodig, enigszins te corrigeren.

De belangrijkste correctie was daarbij de vervanging van de (ongewogen) gemiddelde filmhuren van de vijf bij het onderzoek betrokken ondernemingen door de feitelijke gemiddelde filmhuur in Nederland. Het gebruik van het eerstgenoemde filmhuurpercentage is te verdedigen op grond van het uitgangspunt dat de vijf geselecteerde ondernemingen een representatieve groep vormen. Aangezien het gemiddelde filmhuurpercentage echter toch te beschouwen is als het meest betrouwbare gegeven, is bij het opstellen van de nieuwe versie van het rapport bij nadere beschouwing toch besloten, van dat gegeven uit te gaan.

Volgens opgave van de NVB is de gemiddelde filmhuur in 2005 40,53% geweest, hetgeen een stijging t.o.v. 2004 betekent met ruim 0,3 procent (absoluut). Voor de uitkomst van de berekeningen m.b.t. 2005 heeft dat de volgende consequenties.

Volgens de berekening in § 4 van hoofdstuk 2 was de bruto-winst $0,903y - \text{€ } 118.600.000$ (waarbij y is bruto-recette).

Op basis van het gehanteerde model heeft de stijging van de gemiddelde filmhuur het volgende effect op die formule:

stijging filmhuur 0,33 % van de netto-recette, dus $(0,33 : 1.06) = 0,31\%$ van de bruto-recette;

de bruto-winst is dan $(0.903 - 0,003)y - \text{€ } 118.600.000 = 0,900y - \text{€ } 118.600.000$.

Bij de bruto-recette in 2005 van € 135,3 mln. is de bruto-winst volgens de gehanteerde formule

$0,900 \times \text{€ } 135.300.000 - \text{€ } 118.600.000 \approx \text{€ } 3.200.000$, hetgeen bij 625 zalen neerkomt op ca. € 5.000 per zaal.

BIJLAGEN

Telegraaf, wo 12 jan 2005

Bioscoopkaartje veel te duur

AMSTERDAM - Het Filmfonds wil de prijzen van de Nederlandse bioscoopkaartjes ter discussie stellen. Dat heeft directeur T. Berbers woensdag gezegd. Hij reageert hiermee op de tegenvallende bezoekersaantallen voor de Nederlandse bioscopen over 2004. Het aantal bezoekers daalde met 10 procent.

Dit is een opmerkelijke trend: in vrijwel alle andere landen in Europa blijven de bezoekersaantallen stijgen. "Nederland zit in de Europese topdrie van duurste bioscoopkaartjes en in de topdrie van laagste bioscoopbezoek", stelt Berbers. "Daar zou een heel logisch verband tussen kunnen zitten."

Volgens de bioscopen is de gemiddelde prijs van een kaartje momenteel 6,78 euro. "Maar in dat bedrag zitten ook alle goedkope filmhuizen en kortingen verwerkt. Als ik in het weekend naar Pathé ga, ben ik toch echt 9,50 per persoon kwijt. Iemand met een gezin bedenkt zich wel twee keer voordat hij naar de bioscoop gaat."

De ontwikkeling baart het Filmfonds zorgen omdat ze ook de bezoekersaantallen van Nederlandse films aantast. In 2003 was de best bezochte Nederlandse film De Schippers van de Kameleon met bijna 750.000 kaartjes. In 2004 was de topper Shouf shouf habibi!, die niet meer dan 320.000 bezoekers trok. Het totale aandeel van Nederlandstalige films in de bioscopen daalde van 13,6 naar 9,6 procent. Het Filmfonds verdeelt onder meer namens de overheid productiesubsidies aan Nederlandse filmprojecten.

Bioscoopexploitant Pathé, dat eenderde van alle Nederlandse bioscoopzalen bezit, voelt zich niet aangesproken door de kritiek van het Filmfonds. "De bioscoopkaartjes zijn in Nederland altijd al duur geweest", stelt woordvoerder H. Binsbergen. De oorzaak hiervan ligt volgens Pathé deels bij de overheid. "De eisen die de overheid aan de gebouwen stelt, zijn zeer streng. Dat maakt de exploitatie van de panden prijzig, iets dat je natuurlijk terugziet in de prijzen van de kaartjes."

De bioscoopketen noemt de prijsstijgingen van de afgelopen jaren "niet abnormaal". Bovendien heeft Pathé een groot aantal kortingsacties in het leven geroepen, zoals een voordeelpas, studentenkorting, goedkope ochtendvoorstellingen en de seniorenbios. "Daar wordt zeer goed gebruik van gemaakt."

Tabel A Aantallen zalen

Land	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	1989	1992	1998	2000	2003
A	415	395	424	523	550
B	457	431	497	491	525
CH	403	398	518	499	528
D	3.269	3.658	4.435	4.787	4.868
DK	357	315	331	358	379
E	1.802	1.807	2.997	3.556	4.274
F	4.761	4.297	4.764	5.110	5.289
FIN	345	326	331	343	339
I	2.373	2.175	2.619	2.948	3.566
IRL	160	189	261	313	329
NL	469 *	459 *	516	562	603
S	1.138	1.163	1.167	1.129	1.170
UK	1.560	1.763	2.589	3.039	3.433

* Tot en met het in feb. 2005 verschenen Eur. Cinema Yearbook 2004 zijn de aantallen zalen, resp. zitplaatsen voor de jaren 1989-1992 niet vermeld i.v.m. enige, in de opgaven van de NFC ten onrechte niet meegerekende gegevens m.b.t. filmtheaters. De getallen voor 1989 en 1992 zijn in het kader van deze studie berekend (door sommering van de oorspronkelijke NFC-gegevens excl. filmtheaters en de desbetreffende getallen uit de jaarverslagen van de ANF).

Tabel B Aantallen bezoeken (× 1000)

* Alleen oude BRD

Land	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	1989	1992	1998	2000	2003
A	10.256	9.339	15.219	16.299	17.738
B	16.074	16.555	25.386	23.548	22.713
CH	15.200	ca.14.000	15.918	15.592	16.963
D	101.552 *	105.916	148.876	152.533	148.957
DK	10.255	8.648	11.011	10.691	12.297
E	ca.78.000	83.302	112.143	135.391	137.472
F	120.914	115.995	170.110	165.957	174.147
FIN	7.239	5.401	6.395	7.091	7.633
I	90.710	80.147	112.900	97.819	98.037
IRL	ca. 7.000	8.300	12.387	14.886	17.432
NL	15.615	13.483	20.094	21.581	24.862
S	19.205	15.686	15.816	16.978	18.172
UK	87.958	98.045	135.217	142.507	167.256

Tabel C Gemiddeld aantal bezoeken per zaal*

* Respectievelijke gegevens in Bijlage B ÷ die in Bijlage A

Land	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	1989	1992	1998	2000	2003
A	24.713	23.643	35.894	31.164	32.251
B	35.173	38.411	51.078	47.959	43.263
CH	37.717	ca.35.000	30.730	31.246	32.127
D	31.065	28.955	33.568	31.864	30.599
DK	28.725	27.540	33.266	29.863	32.446
E	ca.43.300	46.100	37.418	38.074	40.746
F	25.397	26.994	35.707	32.477	32.926
FIN	20.983	16.567	19.202	20.673	22.516
I	38.226	36.849	43.108	33.181	27.492
IRL	43.750	43.915	47.460	47.559	52.985

NL	33.294	29.375	38.180	38.400	41.231
S	16.876	13.488	13.555	15.031	15.532
UK	56.383	55.613	52.228	46.893	48.720

Tabel D Gemiddeld aantal bezoeken per zitplaats

Land	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	1989	1992	1998	2000	2003
A	117	123	202	170	174
B	155	163	221	211	194
CH	ca.150	ca.140	138	146	154
D	ca.170 ¹	146	186	175	170
DK	175	165	ca.220	189	214
E	ca. 80	ca. 90	ca.100	ca.110	94
F	114	125	172	158	162
FIN ²	109	89	112	120	.
I ¹
IRL ²	197	219	250	254	.
NL	150 ³	137 ³	206	205	229
S	85	72	80	89	93
UK ²	ca.200	ca.190	212	191	.

1. Alleen oude BRD

2. De aantallen zitplaatsen in Italië worden tot nu toe niet geregistreerd. Voor 2003 (nog) geen opgave m.b.t. Finland, Ierland en het VK. (Voor Ierland en het VK ook nog niet voor 2001 en 2003.)

3. Zie noot bij Bijlage A.